

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1928/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítélőtábla Bf.III.27/2023/25. ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Botka Gábor ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján.
- [2] Alkotmányjogi panaszában indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Székesfehérvári Törvényszék 22.B.3/2022/137. számú ítéletének, valamint a Győri Ítélőtábla Bf.III.27/2023/25. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és azokat semmisítse meg. Álláspontja szerint a támadott ítéletek ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésében foglaltakkal.
- [3] Az indítványozó által kifogásolt ügy lényege a következő.
- [4] Az indítványozót mint III. rendű terheltet a Székesfehérvári Törvényszék a 2022. december 12-én meghozott 22.B.3/2022/137. számú ítéletében bűnösnek mondta ki 1 rb. szexuális erőszak bűntettében, valamint 1 rb. folytatólagosan elkövetett szexuális visszaélés bűntettében. Ítéletében halmazati büntetésül 13 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte, továbbá végleges hatállyal eltiltotta bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében 18. életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Mellékbüntetésül 10 év közügyektől eltiltásra is ítélte.
- [5] Az ítélettel szemben az indítványozó, a védője, valamint az ügyészség is fellebbezett. A Győri Ítélőtábla 2023. május 16-án meghozott Bf.III.27/2023/25. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozóval szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 12 évre enyhítette.

- [6] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifogásolta az elsőfokú eljárásban a nyilvánosság kizárását, mellyel összefüggésben, álláspontja szerint, az eljárás bíróságok megsértették a tisztességes és nyilvános eljáráshoz való alapvető jogát. Amennyiben ugyanis tisztességes és nyilvános eljárás keretein belül jártak volna el a bíróságok, akkor az elsőfokú bíróság a nyilvánosság kizárása során a döntését indokolta volna, azaz megjelölte volna azt, hogy milyen okból folytatta az eljárást a nyilvánosság kizárása mellett. A másodfokú bíróság pedig a jogszabályok betartása esetén erre az eljárásjogi jogsérelemre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül kellett volna, hogy helyezze.
- [7] Az indítványozó hivatkozása szerint elsősorban a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése jelenti az eljárás nyilvánosságát. A bírósági eljárás egységes egész, a nyilvánossággal összefüggő követelmények érvényesülése nem szorítható az elsőfokú bírósági szakaszra. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállami büntetőeljárás tisztességes voltának lényeges eleme a nyilvánosság kérdéséhez szorosan kapcsolódó pártatlan bírósághoz való jog, a védelemhez való jog érvényesülése és a fegyverek egyenlőségének elve. A nyilvánosság teljes kizárásával folyó eljárásban e követelmények vagy nyíltan is sérülnek, vagy a rájuk vonatkozó eljárási szabályok betartásának ellenőrizhetetlensége folytán sérelmet szenvedhetnek.
- [8] Az indítványozó előadta, hogy a 22.B.3/2022/53. számú jegyzőkönyv tanúsága szerint 2022. április 27. napján tartott nyilvános tárgyaláson az ügyész indítványozta, hogy mivel a bíróság a tárgyaláson a kiskorú sértett vallomásának felolvasását, a vallomástételről készült felvétel megtekintését tervezi, erkölcsi okból a tárgyalásról a nyilvánosságot a bíróság zárja ki az eljárási cselekmény ezen részéről. Védője ellenezte az indítványt, azonban a Székesfehérvári Törvényszék végzésében a kiskorú sértett vallomásának felolvasására, valamint a vallomásairól felvett videofelvételek megtekintésére tartott tárgyalási szakaszból kizárta a nyilvánosságot. Ezt követően zárt tárgyalásként folyt az eljárás tovább. A jegyzőkönyvekből nem állapítható továbbá meg, hogy pontosan meddig tartott a nyilvánosság kizárása.
- [9] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a büntetőeljárás garanciális szabálya a nyilvánosság a tárgyaláson. A Be. 436. § (1) alapvetése szerint a bíróság tárgyalása nyilvános. Ennek a korlátozása csak az eljárásjogi törvényben meghatározott szűk körben, és indokolt esetben van helye. Ehhez képest az elsőfokú bíróság a 2022. április 27-én tartott tárgyaláson a nyilvánosság kizárásáról rendelkező 22.B.3/2022/53-I. számú végzésben nem adta indokát a nyilvánosság kizárásának, ugyanis a végzés indokolást sem tartalmaz és nem fellebbezhető. A végzésben nem rögzítette a 437. § (4) szerinti kötelezettségeket sem, holott azt a törvény előírta. Az ítélet szintén nem tartalmaz a nyilvánosság kizárására vonatkozóan indokolást, holott az eljáró tanácsnak is nyilvánvaló volt, hogy az indítványozó védője ellenezte az ügyész erre vonatkozó indítványát.

- [10] A másodfokú ítélet az indítványozó álláspontja szerint azért ütközik az Alaptörvénybe, mert az ítéletet 609. § (2) e) pontja alapján hatályon kívül kellett volna helyezni, mert mindennemű indok nélkül zárták ki a nyilvánosságot a tárgyalásról. Az elsőfokú bíróság ebbéli döntése – 22.B.3/2022/53-1. számú végzés – oly mértékben hiányos, hogy felülbírálatra alkalmatlan volt, ugyanis indokolás hiányában nem lehetséges az indok „törvényességének” vizsgálata sem. Ez a hiány a másodfokú eljárásban nem lett volna kiküszöbölhető törvényesen és a tisztességes eljárás kereteit megtartva.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság átvette a jogalkotó szerepét amikor a döntésében – a Be. rendelkezéseivel ellentétesen ahelyett, hogy azt vizsgálta volna, hogy az elsőfokú bíróság döntése megalapozott volt-e a nyilvánosság kizárása során – azt vizsgálta, hogy alapos, vagy alaptalan volt-e a nyilvánosság kizárása.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [13] 3.1. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtotta be alkotmányjogi panaszát. A kérelmező magánszemély alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll, mivel a jogerős ítélettel befejezett bírósági eljárásban felperes volt. Jogorvoslati jogát kimerítette, az indítvánnyal támadott jogerős ítélettel szemben ugyanis további rendes jogorvoslati lehetőség nem állt rendelkezésére. Az indítvány felhívja az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó szabályt [Abtv. 27. § (1) bekezdés] és kifejezett kérelmet tartalmaz a jogkövetkezmény megállapítására, előadja az eljárás megindításának indokait, a felhívott Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, valamint megjelöli a támadott bírói döntést, valamint az Alaptörvény sérülni vélt szabályait. Az indítvány ekként eleget tett az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt követelményeknek.
- [14] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírói eljáráshoz való jog részjogosítványai közül a tárgyalás nyilvánossága hivatkozott, illetve sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság egyáltalán nem indokolta a zárt tárgyalás elrendelését, amit a másodfokú bíróság nem kellően értékelt. Az indokolt bírói döntéshez való jogra ugyanakkor nem hivatkozott, azzal az indítványban foglaltakat nem kapcsolta össze, ezért az Alkotmánybíróság a tárgyalás nyilvánosságához fűződő joggal összefüggésben vizsgálta az indítványt.
- [15] Hasonlóképpen nem tartalmaz érdemi indokolást az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerinti védelemhez való jog sérelme vonatkozásában. Azon elvi hivatkozáson túl, miszerint a nyilvánosság teljes kizárásával folyó eljárásban nyíltan is sérül e jog, vagy a vonatkozó eljárási szabályok betartásának ellenőrizhetetlensége folytán sérelmet szenvedhet, nem történik meg a sérelem konkrét ügyre vonatkozó érdemi összekapcsolása a védelemhez való joggal.

- [16] 3.2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjog panaszt bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát. E feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] „A tisztességes eljárás (*fair trial*) az Alkotmánybíróság döntésében kimunkált alkotmányos mérce szerint »olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.« [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95]” A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog az Alkotmánybíróság szerint olyan abszolút jog, amely maga is mérlegelés eredménye, így vele szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél. Ugyanakkor – a következőes alkotmánybírósági gyakorlat értelmében – a XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezésével nevesíthetőek a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő egyes részjogosítványok, melyek korlátozására az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében meghatározottak szerint kerülhet sor (3103/2023. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [19]-[20]).
- [18] A tisztességes eljárás lényege, a tisztességes eljárás iránti elvárás valójában az, hogy a felet ne érje – a bírói döntés diszkrecionális jellegén túlmenő – meglepetés. Bármely eljárásban a törvény, illetve a törvényben foglaltak ismerete és a bírói diszkrecionalitás törvény adta lehetősége alapján kalkulálhat az érintett. Az ebbe a - keretbe nem illeszkedő jogalkalmazás váratlansága (s így az arra való felkészülés esélytelensége) az, aminek megnyilvánulása önkényes jogértelmezés címén sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. {3118/2023. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [24]}
- [19] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványai közé tartozik a nyilvános tárgyaláshoz való jog is {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, mely magában foglalja egyrészt a tárgyalás tartását, másrészt annak nyilvánosságát. A kettő ugyanakkor nem azonos, a tárgyalás tartása a szóbeliséget, a közvetlenséget, a felek eljárási cselekményeken való részvételét jelenlétét, míg a tárgyalás nyilvánossága a bárki számára való jelenlétet biztosítja. Egyik sem abszolút követelmény ugyanakkor.
- [20] A tárgyalás tartásának – akár teljes, akár részleges – mellőzése az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ab ovo nem okoz alaptörvény-ellenességet. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből nem következik ugyanis, hogy a bíróságok az adott ügyre vonatkozó valamennyi eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson bírálhatják el. Önmagában a tárgyalás tartásának mellőzése – más eljárási vagy anyagi jogi alaptörvény-ellenesség hiányában – nem jelent alkotmányjogilag releváns procedurális alapjogi sérelmet {3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [25],

3103/2023. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [22]. A nyilvánosságot illetően pedig kiemelendő, hogy bár a tárgyalás nyilvánossága a tisztességes eljárás védelme alá tartozó garanciális szabály {8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [39]}, azonban ez szintén nem korlátozhatatlan alapjog, a kivételeket törvény rögzíti. Ilyen kivételek állnak rendelkezésre többek között a tanú (sértett) védelme érdekében is.

- [21] „A modern büntetőeljárások alkotmányos alapelvei közé tartozik az eljárás nyilvánossága, amely elsősorban a tárgyalás nyilvánosságának és a bírósági döntés nyilvános kihirdetésének követelményét jelenti. A nyilvánosság mindenekelőtt az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését hivatott biztosítani a társadalom részéről. Ugyanakkor a büntető felelősségre vonás nyilvánossága az egyik útja annak, hogy a büntetőjog parancsai és tilalmai eljussanak a közösség tagjaihoz”. {58/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 292., megerősítette: 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [21]}
- [22] Mivel a nyilvánosság elvének korlátlan érvényesülése bizonyos esetekben jogsérelemmel járna, ezért lehetőség van a tárgyaláson a nyilvánosság kizárására. A tárgyalás nyilvánossága a bíróság döntésének megfelelően korlátozható, bíróság által feltétlenül szükségesnek ítélt mértékben, az olyan körülmények fennállása esetén, amikor a nyilvánosság ártana az igazságszolgáltatás érdekeinek. A bíróságra tartozik annak megítélése, hogy a kizárás indokául felhozott magánérdek meghaladja-e az eljárás nyilvánosságához fűződő közérdeket [58/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 292-293.].
- [23] Jelen ügyben nem képezi vita tárgyát az, hogy az elsőfokú bíróság nem adott számot a zárt tárgyalás elrendelésének indokáról. A másodfokú bíróság ugyanakkor vizsgálta az erre vonatkozó indítványozói érvelést és az Alkotmánybíróság gyakorlatára, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményére is hivatkozással érdemben indokolta, hogy miért nem tekinti az ebbéli eljárási szabálysértést olyan szabálysértésnek, ami nem orvosolható másodfokon, hanem hatályon kívül helyezést indokolna.
- [24] A másodfokú bíróság ekként megállapította, hogy a zárt tárgyalás elrendelését az ügyesszeg indítványozta, erkölcsi okból [Be. 426. § (2) bekezdés a) pontja], a törvényszék a zárt tárgyalást pedig a sértett vallomásainak ismertetése idejére rendelte el. A másodfokú bíróság szerint, noha kétségtelen, hogy a Be. rendelkezéseivel ellentétben nem került indoklásra a végzés, de a Be. 609. § (2) bekezdés c) pontja alapján relatív eljárási szabálysértés lenne, ha valóban alaptalanul került volna sor a nyilvánosság kizárására. Jelen esetben azonban, figyelemmel az eljárás tárgyára, a sértett életkorára, mind a cselekmények elkövetésekor, mind a kihallgatásakor, az erkölcsi ok a zárt tárgyalás érdekében a másodfokú bíróság szerint megállapítható. Megjegyezte a bíróság azt is, hogy ehhez képest csupán jegyzőkönyvezési hiányosság, hogy a védő által megjelölt napokon egyértelműen nem tűnik ki a tárgyalási jegyzőkönyv fejrészből, hogy nyilvános vagy zárt a tárgyalás. A törvényszék döntése egyértelmű volt, hogy mely szakaszára kívánja a

nyilvánosságot kizárni az eljárásból, arról, hogy a tárgyalás később nyilvánossá vált, külön nem is kellett rendelkeznie, mert a végzésben rögzítette, hogy a bizonyítási eljárás mely részét kívánja zártan megtartani. Ehhez képest a másodfokú bíróság megállapította, hogy nem állapítható meg olyan jogszabálysértés, mely ezen okból hatályon kívül helyezést eredményezhetne, a vádlottaknak nem sérültek olyan jogai, amelyek a végig zárt tárgyaláson felmerülhetnek, a nyilvánosság elvi kontrollja az eljárás felett megvalósulhatott.

- [25] A másodfokú bíróság vizsgálta a megjelölt „erkölcsi ok” fennállását is és kimondta, hogy az a gyakorlatban átfoghatja azokat az eseteket is, amikor a nyilvánosság kizárását a felnőttkorú terhelt jogainak, jogos érdekeinek, emberi méltóságának, jóhírének, személyes adatainak védelme indokolja. A Be. szabályozása nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a bíróság egyedi ügyekben az alapjogvédelem alkotmányos elveit és a nemzetközi egyezmények vonatkozó rendelkezéseit is szem előtt tartva mérlegelje a nyilvánosság kizárásának szükségességét. A bíróságra tartozik annak megítélése, hogy a kizárás indokául felhozott magánérdek meghaladja-e az eljárás nyilvánosságához fűződő közérdeket.
- [26] A másodfokú bíróság végezetül kiemelte, hogy a védelemhez való jog természetesen az ellenérdekű fél előadásaira és indítványaira a közvetlen reagálást, a személyes jelenlétben megnyilvánuló meggyőző erő biztositó tárgyalási részvétel útján gyakorolható a leghatékonyabban. Ehhez képest a kontradiktórium tárgyalási szakaszban ettől csak kivételesen indokolt eltekinteni, pl. ha a terhelt kivonja magát az eljárásból, vagy ha mások jogainak védelme (pl. tanú), s ezen keresztül az állam büntető igényének hatékony érvényesítése ezt megkívánja. Jelen esetben az elsőfokú bíróság azonban kétséget kizáróan tárgyalást tartott, így a kontradiktórium eljárásra vonatkozó alkotmányos kíváncsi megvalósult.
- [27] Ehhez képest a másodfokú bíróság megállapította, hogy a zárt tárgyalás körében vétett eljárási szabálysértések csak relatívak, amelyek érdemben nem voltak kihatással a vádlottak védekezéshez való jogainak a gyakorlására.
- [28] A másodfokú bíróság felismerte és értékelte – törvényességi és alkotmányossági szempontok alapján is – az ügy körülményeit és indokolt döntést hozott. Annak megítélése, hogy mindezek alapján vagy ellenére is hatályon kívül helyezési kötelezettsége állt volna fenn, olyan büntetőeljárási szakkérdésnek minősül, mely bírói mérlegelési körbe tartozó, megítélése nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe {pl. 3425/2023. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [30]}.
- [29] Mindemellett – az iratokból kitűnően – kétségtelen, hogy az alapügyben a Győri Ítéltábla a 2023. május 16. napján nyilvános ülést tartott (melyen az indítványozó III. rendű vádlott és védője is jelen volt), majd meghozta és aznap nyilvánosan kihirdette az ítéletét. A nyilvános ülésről a nyilvánosság nem volt kizárva. (vö.: Győri Ítéltábla Bf.III.17/2023/25. sorszámú jegyzőkönyv)

- [30] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány egyik elemében sem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, következésképpen nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [31] 4. Ekként az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2025. július 8.

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.
alkotmánybíró